श्रीः
श्रीमते रामानुजाय नमः
श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः
श्रीसीतालक्ष्मणभरतशत्रुघ्नहनुमत्समेत श्रीरामचन्द्र परब्रह्मणे नमः

श्रीमद्रामायणे वाल्मीकीये आदिकाव्ये उत्तरकाण्डे

॥ चत्वारिंशः सर्गः ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

श्री रङ्गरामानुज महादेशिकन्

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

श्रीसीतालक्ष्मणभरतशत्रुघ्नहनुमत्समेत श्रीरामचन्द्र परब्रह्मणे नमः

॥ चत्वारिंशः सर्गः ॥

श्रीरामेण वानरर्क्षरक्षसां स्वदेशे प्रस्थापनम्

तथा स्म तेषां वसतामृक्षवानररक्षसाम्।
राघवस्तु महातेजाः सुग्रीवमिदमब्रवीत्॥ **7.40.1** ॥

गम्यतां सौम्य किष्किन्धां दुराधर्षां सुरासुरैः।
पालयस्व सहामात्यै राज्यं निहतकण्टकम्॥ **7.40.2** ॥

अङ्गदं च महाबाहो प्रीत्या परमया युतः।
पश्य त्वं हनुमन्तं च नलं च सुमहाबलम्॥ **7.40.3** ॥

सुषेणं श्वशुरं वीरं तारं च बलिनां वरम्।
कुमुदं चैव दुर्धर्षं नीलं चैव महाबलम्॥ **7.40.4** ॥

वीरं शतबलिं चैव मैन्दं द्विविदमेव च।
गजं गवाक्षं गवयं शरभं च महाबलम्॥ **7.40.5** ॥

ऋक्षराजं च दुर्धर्षं जाम्बवन्तं महाबलम्।
पश्य प्रीतिसमायुक्तो गन्धमादनमेव च॥ **7.40.6** ॥

ऋषभं च सुविक्रान्तं प्लवङ्गं च सुपाटलम्।
केसरिं शरभं शुम्भं शङ्खचूडं महाबलम्॥ **7.40.7** ॥

ये ये मे सुमहात्मानो मदर्थे त्यक्तजीविताः।
पश्य त्वं प्रीतिसंयुक्तो मा चैषां विप्रियं कृथाः ॥ **7.40.8** ॥

एवमुक्त्वा च सुग्रीवमाश्लिष्य च पुनः पुनः।
विभीषणमुवाचाथ रामो मधुरया गिरा ॥ **7.40.9** ॥

लङ्कां प्रशाधि धर्मेण धर्मज्ञस्त्वं मतो मम।
पुरस्य राक्षसानां च भ्रातुर्वैश्रवणस्य च ॥ **7.40.10** ॥

मा च बुद्धिमधर्मे त्वं कुर्या राजन् कथञ्चन।
बुद्धिमन्तो हि राजानो ध्रुवमश्नन्ति मेदिनीम् ॥ **7.40.11** ॥

अहं च नित्यशो राजन् सुग्रीवसहितस्त्वया।
स्मर्तव्यः परया प्रीत्या गच्छ त्वं विगतज्वरः ॥ **7.40.12** ॥

रामस्य भाषितं श्रुत्वा ऋक्षवानरराक्षसाः।
साधुसाध्विति काकुत्स्थं प्रशशंसुः पुनः पुनः ॥ **7.40.13** ॥

तव बुद्धिर्महाबाहो वीर्यमद्भुतमेव च।
माधुर्यं परमं राम स्वयम्भोरिव नित्यदा ॥ **7.40.14** ॥

तेषामेवं ब्रुवाणानां वानराणां च रक्षसाम्।
हनूमान् प्रणतो भूत्वा राघवं वाक्यमब्रवीत् ॥ **7.40.15** ॥

स्नेहो मे परमो राजंस्त्वयि तिष्ठतु नित्यदा।
भक्तिश्च नियता वीर भावो नान्यत्र गच्छतु ॥ **7.40.16** ॥

यावद् रामकथा वीर चरिष्यति महीतले।
तावच्छरीरे वत्स्यन्तु प्राणा मम न संशयः ॥ **7.40.17** ॥

यच्चैतच्चरितं दिव्यं कथा ते रघुनन्दन।
तन्ममाप्सरसो राम श्रावयेयुर्नरर्षभ ॥ **7.40.18** ॥

तच्छ्रुत्वाहं ततो वीर तव चर्यामृतं प्रभो।
उत्कण्ठां तां हरिष्यामि मेघलेखामिवानिलः ॥ **7.40.19** ॥

एवं ब्रुवाणं रामस्तु हनूमन्तं वरासनात्।
उत्थाय सस्वजे स्नेहाद् वाक्यमेतदुवाच ह ॥ **7.40.20** ॥

एवमेतत् कपिश्रेष्ठ भविता नात्र संशयः।
चरिष्यति कथा यावदेषा लोके च मामिका ॥ **7.40.21** ॥

तावत् ते भविता कीर्तिः शरीरेऽप्यसवस्तथा।
लोका हि यावत्स्थास्यन्ति तावत् स्थास्यन्ति मे कथाः ॥ **7.40.22** ॥

एकैकस्योपकारस्य प्राणान् दास्यामि ते कपे।
शेषस्येहोपकाराणां भवाम ऋणिनो वयम् ॥ **7.40.23** ॥

मदङ्गे जीर्णतां यातु यत् त्वयोपकृतं कपे।
नरः प्रत्युपकाराणामापत्स्वायाति पात्रताम् ॥ **7.40.24** ॥

ततोऽस्य हारं चन्द्राभं मुच्य कण्ठात् स राघवः।
वैदूर्यतरलं कण्ठे बबन्ध च हनूमतः ॥ **7.40.25** ॥

तेनोरसि निबद्धेन हारेण महता कपिः।
रराज हेमशैलेन्द्रश्चन्द्रेणाक्रान्तमस्तकः ॥ **7.40.26** ॥

श्रुत्वा तु राघवस्यैतदुत्थायोत्थाय वानराः।
प्रणम्य शिरसा पादौ निर्जग्मुस्ते महाबलाः ॥ **7.40.27** ॥

सुग्रीवः स च रामेण निरन्तरमुरोगतः।
विभीषणश्च धर्मात्मा सर्वे ते बाष्पविक्लवाः ॥ **7.40.28** ॥

सर्वे च ते बाष्पकलाः साश्रुनेत्रा विचेतसः।
सम्मूढा इव दुःखेन त्यजन्तो राघवं तदा ॥ **7.40.29** ॥

कृतप्रसादास्तेनैवं राघवेण महात्मना।
जग्मुः स्वं स्वं गृहं सर्वे देही देहमिव त्यजन्॥ **7.40.30** ॥

ततस्तु ते राक्षसऋक्षवानराः
प्रणम्य रामं रघुवंशवर्धनम्।
वियोगजाश्रुप्रतिपूर्णलोचनाः
प्रतिप्रयातास्तु यथा निवासिनः॥ **7.40.31** ॥

॥ इत्यार्षे श्रीमद्रामायणे वाल्मीकीये आदिकाव्ये
उत्तरकाण्डे चत्वारिंशः सर्गः॥